

אורה נטה ללון

סיפור

(המשך)

ביקשתי ממנה שתמחול לי על שכניתי כינוי של גנאי. (שמשפחה אחת של עניים היתה בעירנו קנטרנים וגאותרנים, שהיו קוראים להם קיסרים, על שום שהיו מתגאים על שכניהם.)

אמרה היא למה אקפיד, הרי הכל קוראים אותי קיסרית ואיני בושה. אבל יאמר בעצמו וכי קיסרית אני? או ואבוי, יהי חלקם של כל שונאיהם של ישראל כחלקי. עכשיו שהקיסר אינו קיסר חשיבות יש לזה? אמרתי לה לא אמו של אלימלך את?

אמרה אני היא אמו של אלימלך קיסר, שהניחני והלך לו. וכי לא מוטב היה שהיה נוטל סכין ושוחטני. אמור אתה אדוני היכן היושר והיכן היהדות. ארבעים שנה נתלבטתי עמו ולבסוף נטל רגליו והלך. מכל מקום מתנחמת אני שהניחני הבורא בחיים ויכני לראות את בנה של אמך. זכורה אני אותה שעה שהחליקה את לחיי, בידיה הקטנות, ידים של סמוט. כך אזכה לראות כל טוב כשם שזכיתי לראות אותה מחליקה את לחיי. אף אחר כך כשהגדילה והיתה בת בנים לא היתה מתביישת בי, אדרבא קודם כל חג היתה מכניסה אותי לחדר הגדול שבביתה ופותחת לפני את ארון הבגדים ואומרת לי פריידא טלי לך שמלה, טלי לך נעלים. וכשהייתי חוזרת לביתי ולובשת את השמלה נפלה ממנה מטבע של כסף, כאילו אליהו הנביא זכור לטוב מניח שם מטבעותיו.

אמרתי לה פריידא אילו שמלה היתה לי הייתי נותן לך, עכשיו שאין לי שמלה אתן לך מטבע של כסף.

אמרה פריידא מי צריך לכסף, מי צריך לכסף. כמה עשירים היו בעירנו ומה עלתה להם, ממונם אבד ונעשו עניים. וכי לכסף אני צריכה, שמא אקח בו ריקים, והרי אין לי שינים ללעוס. דיי שזכיתי לראות את בנה של אמך. וכי מה אני צריכה יותר.

ושוב נשקה לי ועל כתפי ועל ברכי וגעתה בבכיה.

אמרתי לה פריידא אל תבכי, הרבה צפרים עשו להן כנפים ופרחו ולסוף חזרו לקניהן.

אמרה פריידא מה אתה שחזרתי לכשיחזור בני אני מוטלת קבורה באדמה ועיני מכוסות בשברי כלי חרס ולא אראה אותו.

אמרתי לה סוף אדם למות ואין עצה כנגד המות.

אמרה פריידא אילו היה בני עוצם עיני הייתי שוחקת, אבל בני אדם זרים יעצמו את עיני, וכשזרים מעצמים עיניו של מת חושש המת בעיניו, שידו של זר יורדת בלא רחמים, ולכשיחזור בני ויעמוד על קברי לא אראה אותו, שאהא חוששת בעיני. ומה שאני חיה איני רואה יפה — אחר מותי שוכסו את עיני בלא רחמים על אחת כמה וכמה.

אמרתי לה הלא יש לך בנים אחרים חוץ מאלימלך.

אמרה פריידא ארבעה בנים היו לי חוץ מאלימלך וכולם נהרגו, שלושה במלחמה ואחד בפרעות. מה אומר לך אפרוחי, דומה אני לגוד נפות שתקעו בו סכין ויצאה רוחו. ועכשיו רוצה אתה לדעת סופן של בנותי. הרי בנותי הכשרות וההמודות שהיו נאות כבנות מלכים וקיסרים סופן היה קשה משל אחיהן, שאחיהן מתו בחרב והן מתו ברעב וביגון.

נתאכזר עלי הרחמן יתברך מכל בנות עירי והמית את בני ובנותי, ואתה אומר אל תבכי פריידא. וכי רוצה אני לבכות, אבל מה אעשה שעיני בוכות מאליהן, מתמלאות דמעות ובוכות. אפילו בשעה שיש לי לשמחה, כגון עכשיו שאני רואה אותך אפרוחי, אפילו כן עיני בוכות. נזכרת אני שהיית תינוק יונק שדים והיית משחק על לבה של אמך כצפורת גנים על שדה שושנים והיית אומרת לה לאמך עליה השלום זה הקטן גדול יהיה, והרי נתקיימה נבואתי, והיה לי לשמחה, ומה עיני עושות, חזויות ובוכות, שדרכן של עיני לבכות, שהרי אינן ברשות עצמן, אלא עושות שלוחותו של הלב, והלב, מחמדי, הלב, מר.

הורידה פריידא שתי עיניה וקינחתן בשולי עטיפתה והגביהה קולה וחזרה ובכתה. וכיון שבכתה שוב לא פסקה.

בעלת המלון שהביאה כוס לפריידא כדי להשיב לה את הנפש סיפרה לי. אותו היום שקמה פריידא מאבלה על שני בניה שנשפך דמם כאחד באה השמועה שבנה אחר נהרג במלחמה. חזרה היא ושתי בנותיה וישבו שבעה. ושאר הבנים היכן היו, אחד נפל עליו הר וכיסהו, וניצל ונהרג בפרעות. ואלימלך היה מוטל בבית חולים פצוע. יום אחד מימי השבעה אמרה הבכירה לצעירה אחינו מתו בחרב ואנו מתות ברעב, נלך לכפר שמא נמצא שם דבר של מאכל ונאכל עד שלא תטרף דעתנו מחמת רעב. נתעטפו ויצאו, פגע בהן גיוס אחד, שאל אותן להיכן בנותי? אמרו לו לבקש לחם. אמר להן לחם אין לי, אבל אם רוצות אתן צמוקים אתן לכן כמה שתריצו. הוליכן לקברות ופתח שם בור והוציא שק של צמוקים ואמר להן טלו את השק נכל מה שבתננו ובקשו רחמים על

נשמתו של חוטא. נטלו את השק ונתנו לו שבה והודיה ורצו לעיר להביא לאמן. לא הרחיקו בא והחזירן ואמר להן אי לכן כפוויות טובה, אפילו נשיקה אחת לא נשקתן לי. הרגישו בעצמן למה הן מתבקשות. זרקו את שקן ועמדו לברוח. באותה שעה באה סיעה של בעלי מלחמה. ראה אותם הגייס וברח, שהיה מבריה עצמו מן המלחמה ונתיירא. ראו הגייסים את השק שהוא מלא צמוקים התחילו מחרפים ומגדפים ואומרים כל העולם רעב והיהודים הללו אוכלים שקדים וצמוקים. לסוף הגיחו את הצמוקים ונטפלו להן לילדות. לא יצא חודש עד שקברה אותה אשה שתי בנותיה זו אחר זו.

לאחר שסיפרה מרת זומר כל אותו המאורע הציצה פריידא בפני ואמרה מה אתה אומר לאותו מעשה? לא מעשה נאה הוא? וכאן זקפה פריידא את ימינה ומנתה באצבעותיה שם כל אחד ואחד מבניה שנהרגו. ואחר כל שם ושם כפפה אצבע אחת חוץ מן האגודל שהניחתו זקוף. לסוף הגביהה את שמאלה כלפי עיניה ושפפה שתי אצבעותיה האמצעיות כלפי עינה הימנית ועמדה ושתקה. ואף אני שתקתי. הרחמן יתברך נתאכזר עלי ולא נתן בפי מלים של תנחומין שאומר לה לפריידא.

לאחר שנפטרה ממני והלכה לה עלה על דעתי ללכת לבית הקברות. לא צפיתי שאמצא שם את הספרים שנעלמו מבית המדרש, אלא הלכתי כאדם שנודמן לעיר בית קברות אבותיו והולך להשתטח עליהם.

(עוד יבוא).